

Zachowek.

Mój brat, wskutek dziedziczenia testamentowego otrzymał cały majątek po ojcu. Czuję się pokrzywdzony decyzją ojca. Czy przysługuje mi prawo do zachowku? Jakie są procedury?

Podstawa prawna:

- *Art. 991 – 1011 kodeksu cywilnego*

❖ **Czym jest zachowek, komu przysługuje?**

Zachowek jest instytucją prawa spadkowego, która ma za zadanie ochronić najbliższe osoby spadkodawcy przed dowolnym i często krzywdzącym korzystaniem przez niego ze swobody rozporządzania swoim majątkiem na wypadek śmierci (testowanie) oraz rozporządzania nim jeszcze za życia w formie darowizn. Podsumowując – zachowek zabezpiecza interesy osób pominiętych przez spadkodawcę w testamencie.

Zgodnie z art. 991 par. 1 k.c. uprawnienie do zachowku przysługuje jedynie zstępnym spadkodawcy (tj. dzieciom, wnukom, prawnukom), małżonkowi spadkodawcy oraz jego rodzicom. Ponadto, katalog ten również obejmuje przysposobionego i jego zstępnych (ich pokrewieństwo interpretuję się jak, dzieci i dalszych zstępnych spadkodawcy, jak również przysposabiającego, który wchodzi w miejsce rodziców naturalnych przysposobionego).

Wyżej wymienione osoby uprawnione są do zachowku tylko pod warunkiem, że byłyby w danej sprawie powołane do spadku z ustawy. Zatem powyższe należy interpretować w następujący sposób – np. rodzice spadkodawcy będą uprawnieni do zachowku jedynie w sytuacji, gdy spadkodawca, nie pozostawił zstępnych mogących oraz chcących dziedziczyć. Zgodnie z art. 932 par. 1 k.c. rodzice dziedziczą z ustawy w braku zstępnych spadkodawcy.

Separacja małżonków orzeczona wyrokiem sądowym pozbawia prawa małżonka spadkodawcy do zachowku po Nim.

Spadkodawca może w testamencie pozbawić zstępnych, małżonka i rodziców zachowku poprzez wydziedziczenie. Jest to możliwe w następujących przypadkach:

1. *Uprawniony do zachowku wbrew woli spadkodawcy postępuje uporczywie w sposób sprzeczny z zasadami współżycia społecznego*
2. *Dopuścił się względem spadkodawcy albo jednej z najbliższych mu osób umyślnego przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności albo rażącej obrazie czci*
3. *Uporczywie nie dopełnia względem spadkodawcy obowiązków rodzinnych*

Przyczyna wydziedziczonego uprawnionego do zachowku winna zostać ściśle określona w testamencie. Spadkodawca nie może jednak wydziedziczyć uprawnionego do zachowku, jeżeli mu przebaczył.

❖ **Obliczanie wysokości zachowku.**

Roszczenie o zachówek jest roszczeniem o zapłatę sumy pieniężnej. Zgodnie z przepisami zawartymi w kodeksie cywilnym, zachówek to co do zasady $\frac{1}{2}$ wartości udziału spadkowego, jaki przypadłby uprawnionemu przy dziedziczeniu ustawowym. Istnieje jednak wyjątek – jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo uprawnionym jest małoletni zstępny spadkodawcy wówczas wysokość zachowku stanowi $\frac{2}{3}$ wartości udziału, jaki przypadłby mu w spadku, w przypadku dziedziczenia ustawowego.

Przy obliczaniu udziału spadkowego uwzględnia się spadkobierców niegodnych, a także spadkobierców, którzy spadek odrzucili. Jednakże nie uwzględnia się spadkobierców, którzy zrzekli się dziedziczenia albo zostali wydziedziczeni.

Nie dolicza się natomiast – drobnych darowizn zwyczajowo w danych stosunkach przyjętych ani dokonanych przed więcej niż 10 laty, licząc wstecz od otwarcia spadku, darowizn na rzecz osób nie będących spadkobiercami albo uprawnionymi do zachowku.

Wartość przedmiotu darowizny oblicza się według stanu z chwili jej dokonania, a według cen z chwili ustalania zachowku.

Zapis windykacyjny oraz darowiznę dokonane przez spadkodawcę na rzecz uprawnionego do zachowku zalicza się na należny mu zachówek. Jeżeli uprawnionym do zachowku jest dalszy zstępny spadkodawcy, zalicza się na należny mu zachówek także zapis windykacyjny oraz darowiznę dokonane przez spadkodawcę na rzecz jego wstępnego.

❖ **Przedawnienie – pamiętaj o terminie na złożenie pozwu o zachówek.**

Termin przedawnienia roszczeń wynikających z uprawnienia do zachowku wynosi 5 lat, licząc od ogłoszenia testamentu, a gdy zobowiązanym do zaspokojenia roszczenia o zachówek jest zapisobierca windykacyjny bądź obdarowany wówczas termin ten liczymy od dnia otwarcia spadku.

❖ **Sąd – procedury.**

Roszczenie o zachówek jest tak naprawdę roszczeniem o zapłatę. Należy sformułować więc odpowiednie pismo procesowe – tj. pozew o zachówek zgodnie z przepisami obowiązującymi w KPC.

Sprawy o zachówek rozpatrują sądy rejonowe oraz okręgowe. W przypadku, gdy kwota będzie wyższa niż 75 000 zł, właściwym rzeczowo będzie sąd okręgowy. W przypadku gdy mniejsza lub równa – sąd rejonowy.

Powództwo z tytułu zachowku wytacza się wyłącznie przez Sąd ostatniego miejsca zwykłego pobytu spadkodawcy, a jeżeli miejsca, w którym znajduje się majątek spadkowy lub jego część. (art. 39 k.p.c.).

Przy składaniu pozwu o zachówek należy również rozważyć złożenie wniosku o zabezpieczenie.

